

BESLUT

SB 136/06

2006-02-22

Dnr: 1329/05-24

SAKEN

Nyheter, TV4, 2005-11-24, kl. 19.00, inslag om utsläpp från etanolbilar; fråga om saklighet

BESLUT

Inslaget frias men kritiseras. Granskningsnämnden anser att det brister i förhållande till kravet på saklighet.

INSLAGET

Inslaget påannonserades på följande sätt: "Utsläppen av farliga kolväten från etanolbilar kan vara tusen gånger större än från bensinbilar vid en kallstart. Men nu varnar fordonsforskare för hälsoriskerna och kräver utsläppstester av etanolbilar." Reportern sa att etanolbilar släpper ut farliga kolväten såsom formaldehyd rakt ut i luften och att det inte finns några regler för hur stora utsläppen får vara. Han sa också att försök med etanoldrivna motorsågar avbrutits sen skogsarbetarna blivit sjuka av ångorna. En professor i förbränningsteknik sa att etanolbilar inte utsläppstestades och att det var svårare att få en god förbränning vintertid. Reportern sa därefter följande: "Men Miljöpartiets språkrör Peter Eriksson, som har etanolbilar som en hjärtefråga, tar inte så allvarligt på de nya utsläppsrönen." Peter Eriksson rekommenderade motorvärmare för både bensin- och etanolbilar i klimat där det kan vara många minusgrader på morgonen. Det var bra för miljön och han tyckte att det borde vara standard med motorvärmare för etanolbilar. Miljöminister Lena Sommestad sa att Sverige drev avgaskrav för etanolbilar i EU, särskilt vid kallstarter. Reportern sa att även om regeringen och Miljöpartiet hänvisade till framtida lagstiftning så skulle det dröja innan bilindustrin förnyade tekniken så att etanolutsläppen blev ofarliga. Professorn i förbränningsteknik sa att det gick att införa värmningssystem som gjorde att etanolen förångades bra vid låga temperaturer, men han trodde att det krävdes lång utvecklingstid för att få det att fungera.

ANMÄLAN

Anmälarna anser att inslaget var osakligt på flera punkter.

1. Uppgiften att utsläppen av farliga kolväten från etanolbilar kan vara tusen gånger större än utsläppen från bensinbilar vid kallstart var felaktig. Tester från Vägverket visar att etanolbilar visserligen har förhöjda utsläpp under kallstart men klarar samma krav som gäller för en bensinbil. En stor del av de kolväten som släpps ut från etanolbilar är dessutom mindre skadliga än de från bensinbilar.
2. Uppgiften om att formaldehydutsläppen ökar var felaktig. Forskning visar att utsläpp av formaldehyd från etanolbilar inte är större än från bensinbilar. Anmälarna hänvisar också till Granskningsnämndens beslut SB 53/05 (se under rubriken Tidigare beslut nedan).
3. Kunskaperna hos professorn i förbränningsteknik om etanolbilar och de tester som gjorts ifrågasätts. Massmedia bör kontrollera uppgifter även om de kommer från professorer.
4. Uppgiften om att försöket med etanoldrivna motorsågar avbröts i förtid ifrågasätts. Hänvisning görs till den person som enligt anmälarna ansvarade för försöket. Han uppger att försöket *inte* avbröts och att skogsarbetarna upplevde en positiv skillnad till fördel för de etanoldrivna motorsågarna.
5. Det var en brist att den i och för sig korrekta uppgiften att etanolbilar inte behöver avgastestas inte kompletterades med uppgiften att ett lagförslag om krav på testning är på remiss.
6. Uttalandet att det kommer att dröja länge innan bilfabrikanter utvecklar teknik så att etanolutsläppen blir ofarliga ifrågasätts. Lagkrav kommer att träda i kraft senast i början av 2007. Bilfabrikanter och oberoende teknikföretag arbetar med lösningar för att reducera utsläppen, men utsläppen kan aldrig bli ofarliga.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

TV4 anser att inslaget inte strider mot kravet på saktlighet. Inslaget bygger på en artikel av den i inslaget intervjuade professorn. Han är ledande expert på förbränning av bränsle i motorer, författare till vetenskapliga verk, sakkunnig i statliga utredningar och internationellt erkänd. Till hans sakområden hör etanol och bilmotorer. Eftersom artikeln publicerades på DN Debatt och kontrollerades genom uppföljande frågor till professorn, miljöministern och en partiledare hade TV4 skäl att anta att uppgifterna var tillräckligt tillförlitliga för publicering. Professorn medverkade i inslaget och det framgick

att uppgifter och åsikter kom från honom. Artikeln på DN Debatt visades i bild.

När det gäller de olika punkterna i kritiken anför TV4 följande.

1. TV4 saknade anledning att ifrågasätta uppgiften om att utsläppen av kolväten från etanolbilar vid kallstart kunde vara tusen gånger större än från bensinbilar. I en bilaga till TV4:s yttrande redogör professorn i förbränningsteknik för den kemisk-tekniska grund som teoretiskt finns för uppgiften.
2. I inslaget påstods inte att utsläpp av kolväten såsom formaldehyd ökar.
3. Professorn i förbränningsteknik uppfyller kraven för att kunna kallas fordonsforskare. Att anmälarna ser annorlunda på saken kan bero på att de verkar för att fossila bränslen ska ersättas av etanol.
4. TV4 har kontrollerat uppgiften om försöket med etanoldrivna motorsågar med professorn i förbränningsteknik, som skrev om det i artikeln på DN Debatt. Han vidhåller att uppgiften om att försöket avbröts är korrekt. Här står ord mot ord.
5. TV4 konstaterar att uppgiften att etanolbilar i dag inte behöver avgastestas var korrekt.
6. Trots att lagförslag är på remiss kommer det att dröja innan bilindustrin tar fram ny teknik så att etanolutsläppen blir ofarliga. Troligen kommer det aldrig att ske, vilket även anmälarna konstaterar.

AKTUELL BESTÄMMELSE M.M.

Enligt bestämmelsen i 1 § i TV4:s sändningstillstånd ska programverksamheten bedrivas sakligt och med beaktande av att det ska råda en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet i televisionen. Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, t.ex. genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Granskningsnämnden prövade i beslut SB 53/05 ett inslag i *Rapport* i SVT1 som handlade om hälsorisker med avgaser från etanolbilar. I löpsedeln sa nyhetspresentatören följande: "Forskare varnar för etanoldrivna fordon. De släpper ut cancerframkallande ämnen." Samtidigt visades följande text: "Etanolbilar kan ge cancer". Inslaget handlade om utsläpp av aldehyder. Nämnden ansåg att det fanns grund för uppgifterna att etanolavgaser innehåller en större mängd aldehyder än avgaserna från bensin- eller bio-/natur-

gasdrivna fordon, att aldehyder är hälsovådliga och att formaldehyd klassats som cancerframkallande. Däremot hade SVT inte visat grund för slutsatsen att halterna av formaldehyd som finns i etanolavgaser skulle innebära en ökad risk för cancer. Granskningsnämnden fann att inslaget i den delen stred mot kravet på saklighet i sändningstillståndet.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser, mot bakgrund av de faktaredovisningar som anmälarna respektive TV4 hänvisar till, att det kan diskuteras om uttalandet i påannonsern om utsläpp av farliga kolväten från etanolbilar inte var väl långtgående. Nämnden anser också att det råder en betydande oklarhet när det gäller utgången av försöket med etanoldrivna motorsågar. Det kan ifrågasättas om TV4 hade rimlig grund för dessa båda uppgifter. Enligt nämndens mening utgör detta en brist i förhållande till kravet på saklighet i sändningstillståndet. Bristen är dock inte så allvarlig att inslaget strider mot kravet på saklighet.

Vad anmälarna i övrigt har anfört innebär inte att inslaget strider mot bestämmelsen i 1 § i sändningstillståndet.

Detta beslut har fattats av Johan Munck, Pär-Arne Jigenius, Maaret Koskinen, Lena Adelsohn Liljeroth, Ella Niia, Annika Åhnberg (skiljaktig) och Göran Schäder efter föredragning av Jonas Nilsson.

På Granskningsnämndens vägnar

Johan Munck

Jonas Nilsson

SKILJAKTIG MENING

Ledamoten Annika Åhnberg var skiljaktig. Enligt hennes mening borde beslutet i första stycket under rubriken Granskningsnämndens bedömning ha följande lydelse.

Granskningsnämnden anser, mot bakgrund av de faktaredovisningar som anmälarna respektive TV4 hänvisar till, att uttalandet i påannonsern om utsläpp av farliga kolväten från etanolbilar var alltför långtgående. Nämnden anser också att det råder en betydande oklarhet när det gäller utgången av försöket med etanoldrivna motorsågar. TV4 har inte visat rimlig grund för dessa båda uppgifter. Enligt nämndens mening strider inslaget därför mot kravet på saklighet i sändningstillståndet.